

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VIIe KAMER

A R R E S T

**nr. 239.075 van 14 september 2017
in de zaak A. 214.305/VII-39.260.**

In zake : 1. Carlos ENGELS
 2. Monica DE WINDT
 3. Stijn ENGELS
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Marten De Jaeger
 kantoor houdend te 9990 Maldegem
 Westeindestraat 145
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

 het VLAAMSE GEWEST
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Bart Staelens
 kantoor houdend te 8000 Brugge
 Gerard Davidstraat 46, bus 1
 bij wie woonplaats wordt gekozen

Tussenkomen de partij :
 Marc ENGELS
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Jacqueline Meersman
 kantoor houdend te 9000 Gent
 Willem Tellstraat 22
 bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 21 november 2014, strekt tot de nietigverklaring van het besluit van de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw van 19 september 2014 waarbij de beroepen ingesteld tegen de beslissing van de deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen van 13 maart 2014, houdende het verlenen van de milieuvergunning aan Marc Engels

voor het verder exploiteren en veranderen van een varkenshouderij, gelegen aan de Kerselarenhoek 8 te Sint-Jan-in-Eremo, gedeeltelijk gegrond worden verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partijen hebben een memorie van wederantwoord ingediend.

De tussenkomende partij heeft een verzoekschrift tot tussenkomst ingediend. De tussenkomst is toegestaan bij beschikking van 26 februari 2015. De tussenkomende partij heeft een memorie ingediend.

Auditeur Dieter Decock heeft een verslag opgesteld.

De verzoekende partijen hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partij en de tussenkomende partij hebben een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 15 juni 2017.

Staatsraad Pierre Lefranc heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Marten De Jaeger, die verschijnt voor de verzoekende partijen, advocaat Bart Staelens, die verschijnt voor de verwerende partij, en advocaat Charlotte Bekaert, die loco advocaat Jacqueline Meersman verschijnt voor de tussenkomende partij, zijn gehoord.

Auditeur Dieter Decock heeft een anderluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Regelmatigheid van de rechtspleging

3. Bij beschikking van 26 februari 2015, aan de tussenkomende partij op 10 maart 2015 betekend, wordt haar toegestaan om vrijwillig tussen te komen en een termijn van 60 dagen verleend om haar opmerkingen te laten gelden.

De door de tussenkomende partij op 19 juni 2015 ingediende memorie is laattijdig en wordt om die reden uit het debat geweerd.

IV. Feiten

4.1. De tussenkomende partij exploiteert een voor een termijn tot 31 december 2023 vergunde inrichting aan de Kerselarenhoek 8 te Sint-Jan-in-Eremo voor het houden van 300 zeugen, 5 beren en 1.975 andere varkens, de opslag van 4.962 m³ mest, een mobiele mestscheider, het stallen van vier landbouwvoertuigen, de opslag van 15.000 liter mazout en één brandstofverdeelslang, het lozen van maximaal 120 m³/jaar huishoudelijk afvalwater en een grondwaterwinning van maximaal 20 m³/dag en 5.913 m³/jaar.

De inrichting is volgens het bij koninklijk besluit van 24 maart 1978 vastgestelde gewestplan Eeklo-Aalter deels gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en deels in woongebied met landelijk karakter.

Geen van de stallen is ammoniakemissiearm gebouwd. In de milieuvergunningsaanvraag die geleid heeft tot het bestreden besluit, worden geen wijzigingen aan de stallen of aan de stalindeling voorzien. De stalindeling is volgens de milieuvergunningsaanvraag als volgt:

“stal 1: 707 vleesvarkens en 1.260 m³ mestopslag;
 Stal 2: 184 vleesvarkens, opslag van 11.100 l mazout en 143 m³ mestopslag;
 stal 3: 920 vleesvarkens en 1.091 m³ mestopslag;
 stal 4: 95 kraamhokken, 92 drachtige of lege zeugen en 1.380 biggen en 1.650 m³ mestopslag;
 stal 5: 113 zeugen, 5 beren, 40 jonge zeugen en 84 vleesvarkens en 818 m³ mestopslag;
 stal 6: loods voor landbouwvoertuigen en drie quarantaine-eenheden, ingericht als ‘potstal’, voor in totaal 40 jonge zeugen;”.

In een straal van 100 meter rondom de perceelsgrens van de inrichting bevinden zich circa 30 woningen in woongebied met landelijk karakter. In het bestreden besluit wordt overwogen dat de inrichting aldus “omringd wordt door tamelijk dicht bebouwd woongebied met landelijk karakter”.

4.2. Naar aanleiding van voormelde aanvraag van de tussenkommende partij verleent de deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen (hierna: deputatie) een vergunning voor een termijn verstrijkend op 13 maart 2034 voor het verder exploiteren en veranderen van de varkenshouderij:

“Artikel 1

Aan de heer Engels Marc, Kerselarenhoek, 8 te 9982 Sint-Jan-in-Eremo wordt de vergunning verleend voor het verder exploiteren en veranderen van een varkenshouderij gelegen aan de Kerselarenhoek 8 te 9982 Sint-Laureins (Sint-Jan-in-Eremo), op de percelen, kadastraal bekend onder SINT-LAUREINS AFD 2/ST-JAN-EREM, Sectie C, Nrs 949/a/2, 951/a, 952/a, 949/s, 949/x, 949/y, 949/z, met als voorwerp:

- de hernieuwing van:
 - 2.280 stalplaatsen voor varkens, waarvan 300 zeugen, 5 beren en 1.975 ‘andere’ varkens, deels in ‘agrarisch gebied’ en deels in ‘woongebied met landelijk karakter’;
 - 4 stalplaatsen voor landbouwvoertuigen;
 - de opslag van 15.000 liter mazout;
 - een brandstofverdeelslang;
 - de opslag van 4.962 m³ dierlijke mest, deels in ‘agrarisch gebied’ en deels in ‘woongebied met landelijk karakter’;
 - een grondwaterwinning met een debiet van max. 20 m³/dag en 5.913 m³/jaar uit een boorput van 70 meter diep die water onttrekt uit de watervoerende laag van het Ledo-Paniseliaan (HCOV-code: 0600);
- de wijziging door:

- het niet meer in de vergunning opnemen van de mestscheider;
- het verminderen van de vergunde opslagcapaciteit van mazout met 3.850 liter tot 11.150 liter;
- het verminderen van het debiet van de grondwaterwinning met 1 m³/dag en 148 m³/jaar tot 19 m³/dag en 5.765 m³/jaar;
- de uitbreiding met/van:
 - 1 stalplaats voor landbouwvoertuigen tot 5 stelplaatsen;
- de toevoeging met kadastrale percelen ten gevolge van de opsplitsing van 1 perceel in twee percelen en de nieuwe nummering van een vorig toegekend kadastraal perceel.

Met deze hernieuwing van de milieuvergunning tatie en verandering is de globaal vergunde toestand:

9.4.1.b)2° (1)

stalplaatsen voor 113 zeugen, 5 beren en 63 'andere' varkens in het 'woongebied met landelijk karakter'

(totaal in 'woongebied met landelijk karakter' en 'agrarisch gebied': 300 zeugen, 5 beren en 1.975 'andere' varkens)

9.4.1.c)2° (1)

stalplaatsen voor 187 zeugen en 1.912 'andere' varkens

(totaal in 'agrarisch gebied' en 'woongebied met landelijk karakter': 300 zeugen, 5 beren en 1.975 'andere' varkens)

15.1.1° (3)

5 stalplaatsen voor landbouwvoertuigen

17.3.6.1°b) (3)

de opslag van max. 11.150 liter mazout in 3 bovengrondse dubbelwandige houders van respectievelijk 1.200 liter, 4.950 liter en 5.000 liter

17.3.9.1° (3)

een verdeelslang voor mazout

28.2.b)2° (2)

de opslag van max. 600 m³ dierlijke mest in 'woongebied met landelijk karakter'

28.2.c)1° (3)

de opslag van max. 4.362 m³ dierlijke mest in 'agrarisch gebied'

53.8.2° (2)

een grondwaterwinning met een debiet van max. 19 m³/dag en 5.765 m³/jaar uit een boorput van 70 meter diep die water onttrekt uit de watervoerende laag van het Ledo-Paniseliaan (HCOV-code: 0600)

Artikel 2

De milieuvergunning wordt verleend voor een termijn van 20 jaar ingaand op de datum van ondertekening van onderhavig besluit.

Artikel 3

Deze milieuvergunning is afhankelijk van de strikte naleving van de volgende uitbatingsvoorwaarden:

§1. Algemene milieuvoorwaarden

1 Algemene milieuvoorwaarden - algemeen: hoofdstukken 4.1., 4.7. en 4.9.

2 Algemene milieuvoorwaarden - geluid: hoofdstuk 4.5 met bijlagen 2.2.1, 2.2.2, 4.5.1, 4.5.2, 4.5.3, 4.5.4, 4.5.5 en 4.5.6.

3 Algemene milieuvoorwaarden - lucht: hoofdstukken 4.4 en 4.10 met

bijlagen 4.4.1, 4.4.2, 4.4.3, 4.4.4, 4.4.5 en 4.4.6.

4 Algemene milieuvoorwaarden - licht: hoofdstuk 4.6.

§2. Sectorale milieuvoorwaarden

5 Hoofdstuk 5.9. en bijlage 5.9. - Dieren

6 Hoofdstuk 5.15. - Garages, parkeerplaatsen en herstellingswerkplaatsen voor motorvoertuigen

7 Afdeling 5.17.1. en bijlage 5.17.1. - Opslag van gevaarlijke producten - algemene bepalingen

8 Afdeling 5.17.3. en bijlagen 5.17.2., 5.17.3., 5.17.4. en 5.17.7. - Opslag van gevaarlijke producten - opslag van gevaarlijke vloeistoffen in bovengrondse houders

9 Afdeling 5.17.5. - Opslag van gevaarlijke producten - Brandstofverdeelininstallaties voor motorvoertuigen

10 Hoofdstuk 5.53. en bijlage 5.53.1. - Winning van grondwater

§3. Bijzondere milieuvoorwaarden

11 Aanpassing varkensstallen

Om de geur- en ammoniakemissie te verminderen worden de volgende aanpassingen uitgevoerd:

- stal 4: zeugenstal en biggenbatterijen (187 zeugen en 1.650 m³ mestopslag): uitrusten met een combiwasser of gelijkwaardig systeem met een geur- en ammoniakverwijderingspercentage van minimum 70 %, binnen een termijn van 2 jaar (momenteel is er reeds centrale afzuiging zodat de aanpassingswerken aan de stal beperkt zijn).

- stal 2 (184 andere varkens en 143 m³ mestopslag): wordt buiten gebruik gesteld of voorzien van een gelijkwaardig systeem als bij stal 4, binnen een termijn van 10 jaar.

- stal 3 (920 'andere' varkens en 1.091 m³ mestopslag): wordt buiten gebruik gesteld of voorzien van een gelijkwaardig systeem als bij stal 4, binnen een termijn van 10 jaar.

12 Groenscherm

Tijdens het eerstvolgend plantseizoen wordt rond de inrichting een groenscherm aangeplant. Dit groenscherm bestaat uit streekeigen laag- en hoogstammige dichtgroeiende gewassen. Waar de aanleg wordt belemmerd door geplande bouwwerken, wordt gestart met het aanplanten zodra de bouwwerken dat toelaten en het plantseizoen is aangebroken. Waar de geplande bouwwerken de aanleg niet belemmeren, gebeurt het aanplanten in het eerstvolgend plantseizoen na het verlenen van de vergunning. De beplanting wordt doorlopend en op een vakkundige wijze onderhouden (o.a. het vervangen van afgestorven planten) teneinde de inkleding in het landschap optimaal te behouden. Hiertoe wordt een landschapsbedrijfsplan opgemaakt dat na goedkeuring van het college van burgemeester en schepenen wordt gerealiseerd.

13 Opvang en gebruik van hemelwater

Het hemelwater wordt opgevangen in een of meerdere hemelwaterbergingen met een gezamenlijk volume van minstens 190 m³. Het opgevangen hemelwater wordt maximaal gebruikt voor o.a. de sanitaire installaties, de reiniging van de stallen en voertuigen, als sproeiwater voor gewasbehandeling en andere laagwaardige toepassingen.

14 Brandveiligheid

Het bepalen en het aanbrengen van de noodzakelijke brandpreventie- en brandbestrijdingsmiddelen moet gebeuren in overleg met en volgens de richtlijnen van de plaatselijke brandweer.

15 De grondwaterwinning

- Elke boorput moet voorzien zijn van een afzonderlijke rechte onvervormbare peilbuis, die toelaat steeds peilmetingen uit te voeren. De diameter van deze peilbuis moet in afwijking van artikel 5.53.2.2 minimaal 25 millimeter te bedragen.
- In afwijking van de artikels 5.53.3.1 en 5.53.3.3 van VLAREM II wordt de winningsput uitgerust met een debietmeter, geplaatst voor het eerste aftappunt van het gewonnen grondwater. Voor winningsputten voorzien van een dompelpomp wordt de debietmeter geplaatst in de toezichtskamer van de pompput, voor winningsputten met een bovengrondse pomp onmiddellijk na de pomp. Maandelijks dient de tellerstand van elke debietmeter genoteerd te worden in een register.
- In afwijking van artikel 5.53.4.6 wordt - ook al is het debiet $< 30.000 \text{ m}^3/\text{j}$ - wordt minstens maandelijks het peil 'in werking' en in 'rust' opgemeten en genoteerd in een register. Bij het peil in werking wordt ook het ogenblikkelijk debiet genoteerd en bij het peil in rust de duur van de voorafgaande rustperiode.
- In afwijking van artikel 5.53.4.3 - ook al is het debiet $< 30.000 \text{ m}^3/\text{j}$ - mag het grondwaterpeil in werking in de winningsput niet dalen onder het dak van de laag. Het maximaal toelaatbaar afpompingsniveau in de winningsput bedraagt 58 m-mv (= 58 m onder maaiveld of -53,3 mTAW). Er wordt vermeden dat het peil in de put onder dit niveau daalt; daarvoor zijn er 3 mogelijkheden, nl:
 - a) de pomp wordt boven voormeld niveau opgehangen;
 - b) er wordt een afslagmechanisme voorzien die de pomp stillegt wanneer voormeld niveau bereikt wordt;
 - c) het debiet van de pomp wordt zo geregeld dat het peil in werking boven voormeld niveau blijft.
- In afwijking van artikel 5.53.4.5 van VLAREM II moet de kwaliteit van het opgepompte ruwe grondwater minstens 1 x per jaar worden geanalyseerd.

Het grondwaterstaal moet rechtstreeks uit de boorput worden genomen. Gemengde stalen zijn niet toegelaten. De stalen grondwater moeten door het laboratorium zelf worden genomen. Op het analyseformulier moet eveneens worden vermeld uit welke boorput het staal afkomstig is.

De volgende parameters moeten worden bepaald: zuurstofgehalte (mg/l), pH, elektrische geleidbaarheid (in $\mu\text{S}/\text{cm}$), temperatuur, totale hardheid (in $^\circ\text{F}$), tijdelijke hardheid (in $^\circ\text{F}$), alkaliniteit t.o.v. methyloranje, alkaliniteit t.o.v. fenolftaleïne, en tevens minstens de volgende ionen (in mg/l):

Anionen:	SO_4^{2-}	NO_3^-	PO_4^{3-}	OH^-	F^-
	NO_2^-	Cl^-	CO_3^{2-}	HCO_3^-	
Kationen :	Ca^{2+}	Na^+	NH_4^+	Fe^{2+}	
	K^+	Mg^{2+}	Mn^{2+}	Fe^{3+}	

De ionenbalans moet hierbij in evenwicht zijn; d.w.z. dat de fout op de

ionenbalans maximum 5% mag bedragen. Deze fout kan als volgt berekend worden:

$$\frac{(\text{kationentotaal} - \text{anionentotaal})}{(\text{kationentotaal} + \text{anionentotaal})} < 0,05.$$
Deze analyses dienen bovendien aangevuld te worden met een onderzoek inzake de bacteriologische kwaliteit op volgende parameters: totale kiemen bij 37°C/ml, totale colibacteriën/100ml, fecale colibacteriën/100ml, fecale streptokokken/100ml.

- De bovenstaande gegevens worden door de exploitant bijgehouden in een register, dat ter inzage wordt gehouden van de toezichthoudende ambtenaren. De resultaten van de peilmetingen en analyses worden voor 15 maart van het volgende kalenderjaar overgemaakt aan VMM AOW (VMM AOW, Raymonde de Larochelaan 1, 9051 Gent) of via het Integraal Milieujaarverslag.
- Om verontreiniging van de watervoerende laag te vermijden wordt de winningsput bovenaan steeds goed afgesloten. In het bijzonder wordt vermeden dat verontreiniging, insijpelend regenwater, oppervlaktewater of ondiep grondwater van bovenaf in de winningsput terechtkomt.
- De exploitant is verplicht een buiten dienst gestelde grondwaterwinning op te vullen wanneer deze een potentieel gevaar betekent voor de kwaliteit van het grondwater. De opvulling gebeurt overeenkomstig de code van goede praktijk voor boren, exploiteren en afsluiten van boorputten voor grondwaterwinning opgenomen in bijlage 5.53.1 in Vlarem II.

14. Opslag en verwerking van afvalstoffen

- a) Het is verboden afvalstoffen in brand te steken of te verwijderen door lozing.
- b) Het is verboden zich van afvalstoffen te ontdoen anders dan door afvoer naar erkende resp. vergunde ophalers en verwerkers van afvalstoffen.

15. Tankbeurten

- a) Het tanken gebeurt binnen op een vloeistofdichte ondergrond.
- b) Tijdens het tanken worden de nodige voorzieningen getroffen om morsen te voorkomen waarbij de nodige absorptiemiddelen voorradig zijn om gemorste vloeistoffen te neutraliseren zodat bodem- en grondwaterverontreiniging wordt vermeden.

16. Het stationair draaien van motoren

Om geluidshinder en luchtverontreiniging te voorkomen worden de motoren van de bedrijfsvoertuigen tijdens wachtperioden en laad- en losoperaties stilgelegd, tenzij het noodzakelijk is voor de aandrijving van pompen, kranen, hefbruggen, e.d.

17. Stallen van landbouwvoertuigen

Landbouwvoertuigen met eigen motor worden gestald op een ondoordringbare verharding.

Artikel 4

De besluiten van de Bestendige Deputatie van 20 november 2003 en de Deputatie van 19 maart 2009 worden opgeheven.

Artikel 5

De vergunde inrichting moet in gebruik genomen worden binnen een termijn van 3 jaar vanaf de datum van de milieuvergunning.

Als voor de inrichting een stedenbouwkundige vergunning nodig is met toepassing van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, wordt de milieuvergunning geschorst zolang de stedenbouwkundige vergunning niet is verleend. In dit geval vangt de termijn van ingebruikname vermeld in het vorige lid aan op de dag dat de stedenbouwkundige vergunning definitief verworven is.

Indien de stedenbouwkundige vergunning geweigerd wordt, vervalt de milieuvergunning vanaf de datum waarop in laatste administratieve aanleg beslist werd om de stedenbouwkundige vergunning niet af te leveren.

Artikel 6

Deze vergunning doet geen afbreuk aan de rechten van derden.

Artikel 7

Een bijkomende vergunning moet worden aangevraagd voor elke verandering van de vergunde inrichting.

Elke overname van de inrichting door een andere exploitant, dient uiterlijk tien kalenderdagen voor de datum van overname gemeld aan de vergunningverlenende overheid, overeenkomstig de bepalingen van artikel 42 van het Vlarem I.

Een hernieuwing van de vergunning moet worden aangevraagd, overeenkomstig de bepalingen van het Vlarem I, tussen de achttiende en de twaalfde maand voor het verstrijken van de vergunningstermijn van de lopende vergunning.

[...]”.

4.3. Onder meer de verzoekende partijen dienen tegen dit besluit administratief beroep in.

4.4. Na het inwinnen van adviezen, waaronder het voorwaardelijk gunstig advies van 4 juli 2014 van de afdeling Milieuvergunningen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, beslist de verwerende partij tot het gedeeltelijk gegrond verklaren van de administratieve beroepen en de beroepen beslissing van de deputatie als volgt te wijzigen:

“1. artikel 2 wordt in zijn geheel vervangen door:

‘De milieuvergunning wordt, uitgezonderd voor de verdere exploitatie van stal 2 (184 ‘andere’ varkens en 143 m³ mestopslag) en stal 3 (920 ‘andere’ varkens en 1.091 m³ mestopslag), verleend voor een termijn van 20 jaar ingaand op de datum van ondertekening van onderhavig besluit.

De milieuvergunning voor de verdere exploitatie van stal 2 (184 ‘andere’ varkens en 143 m³ mestopslag) en stal 3 (920 ‘andere’ varkens en 1.091 m³ mestopslag) wordt verleend voor een termijn verstrijkend op 31 december 2023.’.

2. in artikel 3, §3, punt 11, wordt het volgende geschrapt:
 - ‘- stal 2 (184 ‘andere’ varkens en 143 m³ mestopslag): wordt buiten gebruik gesteld of voorzien van een gelijkwaardig systeem als bij stal 4, binnen een termijn van 10 jaar.
 - stal 3 (920 ‘andere’ varkens en 1.091 m³ mestopslag): wordt buiten gebruik gesteld of voorzien van een gelijkwaardig systeem als bij stal 4, binnen een termijn van 10 jaar.’
3. aan artikel 3, §3, wordt de volgende bijzondere voorwaarde toegevoegd:
‘18. De ventilatoren die momenteel niet frequentie gestuurd zijn, worden bij defect niet meer hersteld maar vervangen door frequentie gestuurde ventilatoren.’”.

De overige bepalingen van de beslissing van de deputatie worden bevestigd.

Dit is het bestreden besluit.

V. Onderzoek van het tweede middel

Standpunt van de partijen

5. De verzoekende partijen voeren met verwijzing naar artikel 29, 4°, van het besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (hierna: Vlarem I) en artikel 11 van de Grondwet de schending aan van “het motiverings- & gelijkheidsbeginsel”.

Zij argumenteren dat zij “evenzeer als vergunningaanvragers kunnen worden gehoord” maar dat “hen dit formeel onthouden” werd, dat vermits zij “tijdens het procedureverloop verder geen enkele informatie vernamen, [...] zij in tegenstelling tot vergunningaanvrager, geen bijkomende argumenten [konden] aanbrengen tijdens deze procedure”, dat de exploitant “met goed gevolg [kon] interpellieren tijdens de hoorzitting” en de “beroepbeoordelaar deze argumenten tot de zijne [maakte] zonder vermelding van enig motief”, en dat “dergelijke manier

van werken discriminerend [is] ten opzichte van beroepers” alsook “een onregelmatigheid [is] inzake materiële motivering”.

De verzoekende partijen wijzen erop dat de bijzondere voorwaarde van de vervanging van de ventilatoren bij defect door frequentiegestuurde “niet aan de orde [was] tijdens de [...] procedure” voor de deputatie en dat zij “met betrekking tot het [...] advies [van de afdeling Milieuvergunningen] inzake de emissie van stal 6 [...] niet de mogelijkheid [hadden] om ‘schriftelijk’ een bijkomende tegenargumentatie te bezorgen aangezien [zij] tijdens het verloop van de procedure geen enkele relevante informatie of verslag hebben ontvangen” terwijl de tussenkomenende partij blijkens de bestreden vergunningsbeslissing op de hoorzitting wel heeft kunnen “interpelleren voorafgaand aan de beslissing” en zij “in [de] praktijk enkel kunnen argumenteren nadat de ministeriële beslissing al definitief is genomen”.

De verzoekende partijen achten zich benadeeld omdat achteraf “uit de overwegingen van het vergunningsbesluit, enerzijds blijkt dat meerdere argumenten uit het relaas van de exploitant tijdens [de] hoorzitting quasi letterlijk worden overgenomen en dat anderzijds door de commissie geen gemotiveerde beoordeling wordt verstrekt omtrent de beroepschriften”, hetgeen moet blijken uit volgende voorbeelden:

- “• Na argumentatie van exploitant tijdens de hoorzitting zoals hierboven vermeld [...] werd in de overwegingen van de commissie nadien geen enkele vermelding meer gemaakt omtrent de ‘diffuse emissie’ i.v.m. stal 6. Het besluit vermeldt aldus geen enkele eigen motivering ten aanzien van het standpunt van de afdeling Milieubeheer en ook niet ten aanzien van de omstandige bezwaren en beroepen hieromtrent uit het openbaar onderzoek. M.a.w. het relaas van de exploitant zonder meer volstaat om rechtstreeks te worden geïmplementeerd in het besluit ingevolge deze beroepsprocedure.
- Eveneens op pagina 6 claimt exploitant ‘..zijn recht van doorgang ..’. Nadien ontbreekt het bestaan van een enig eigen motief in de overwegingen tot dit besluit. Op pagina 19 wordt het argument van exploitant uit de hoorzitting letterlijk overgenomen als volgt ‘Overwegende dat de inrichting beschikt over twee toegangswegen; dat één ervan inderdaad over percelen van derden loopt, maar dat het hier een

recht van doorgang betreft' Nochtans blijkt uit de bezwaren en beroepen ingevolge het openbaar onderzoek (hieronder meer uitvoerig besproken onder middel 6 van dit verzoekschrift) dat reeds voorafgaandelijk voldoende argumenten werden aangebracht waaruit blijkt dat deze doorgang zowel burgerrechtelijk als milieutechnisch onaanvaardbaar is en dat dit vermeend recht van doorgang bijgevolg onterecht is. Niet alleen worden op die manier bezwaren en beroepen genegeerd maar eveneens worden zonder meer de standpunten van de provinciale commissie genegeerd en tegengesteld zonder enige motief. Dit standpunt van de PMVC staat vermeld op pagina 13 van het deputatiebesluit van 13/03/2014 namelijk '..zal evenwel de eigen toegang verbreden en aanpassen zodat alle transport langsheen de eigen bedrijfswoning kan gebeuren..'

- Verder wordt ingevolge relaas vanwege exploitant op pagina 5 het volgende vermeld '...klachten uit één bron (eigenaar van naastliggende percelen) terwijl er nog geen verkavelingsvergunning is afgeleverd' Gevolggevend aan dit argument wordt bij het gedeelte overwegingen van het ministerieel vergunningsbesluit geen enkele vermelding of overweging gemaakt omtrent de omstandigheid van de geplande verkaveling langsheen het bedrijf. Nochtans werd dit aspect uitvoerig aangekaart ingevolge bezwaren en de beroepen. Ook wordt derwijze opnieuw het advies vanwege PMVC, zoals vermeld op pagina 13 van het deputatiebesluit, genegeerd en tegengesteld zonder enige motivatie. Voorafgaand advies PMVC was met name '...worden de aanpalende percelen bouwrijp gemaakt voor particuliere woningen; uit voorzorg is het best nu al de hinder te beperken'
- De 3 hierboven aangehaalde voorbeelden zijn vooral indicatief omtrent de automatische implementatie van een aantal standpunten vanwege exploitant tijdens de laatste hoorzitting. Meer algemeen schetst dit ook een beeld omtrent de gevolgde werkwijze inzake de beoordeling van dit beroep. Ook in verband met andere via de beroepen aangebrachte aanspraken en bezwaren uit het openbaar onderzoek is niets terug te vinden in de overwegingen tot dit ministerieel vergunningsbesluit zoals o.a.: de conformiteit van het ingediende dossier, de exploitatie op een niet aangevraagd perceel, het niet voorzien van rendementsmetingen na realisatie combiwater, effluent van stal 6 naar afwateringsgracht...e.a. M.a.w. omtrent diverse replieken en bezwaren vanwege beroepers bestaat er geen motief binnen de beoordeling van dit dossier vanwege de overheid".

6. De verwerende partij repliceert dat ingevolge artikel 13, § 3, en 24, § 4, van Vlarem I de vergunningsaanvrager het recht heeft om te vragen om gehoord te worden en er in voorkomend geval een hoorplicht is terwijl de verzoekende partijen "louter een facultatief recht op horen" hebben. Het niet horen van de verzoekende partijen kan "evenmin een schending uitmaken van het

motiverings- of gelijkheidsbeginsel” vermits zij de mogelijkheid hebben gehad hun zienswijze mee te delen in het kader van het openbaar onderzoek, in hun administratief beroep en bij de hen door de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie (hierna: GMVC) geboden mogelijkheid om “schriftelijk hun standpunt uiteen te zetten”. Zij stelt dat de exploitant de mogelijkheid moet hebben “om zijn argumenten uiteen te kunnen zetten”, een administratieve beroepsprocedure niet gelijkgesteld kan worden met een jurisdictionele procedure en dat “de verklaringen van de exploitant of de verleende adviezen [...] geen recht van antwoord [geven] aan de beroepsindieners”. Zij voert aan dat de GMVC over de “onduidelijkheden en misverstanden omtrent stal 6 [...] na het horen van de exploitant [...] duidelijkheid [heeft] verschaft”, dat wat betreft “het recht van doorgang vast[staat] dat de exploitant op dit moment gebruik maakt van een toegangsweg gelegen op de eigendom van een derde” en door de verzoekende partijen “niet [wordt] aangetoond dat dit een stoornis zou betreffen en dat dit recht van doorgang niet zou bestaan” en dat het “de verwerende partij op dit moment niet toe[komt] om al te moeten rekening te houden met een mogelijke toekomstige verkavelingsvergunning”.

7. De verzoekende partijen dupliceren dat de verwerende partij die beslist “om beroepers niet te horen” en “nadien éénzijdig enkel rekening houdt met de argumenten afkomstig van exploitant en overeenkomstig beslist”, een “feitelijke ongelijkheid” creëert, reden waarom zij “het geheel van de [...] manier van werken aan[klagen]”. In het raam van een “toetsing op waarheidsgetrouwheid” geven zij “onderstaande bijkomende verduidelijking”:

- “• In hun argumentatie met betrekking [tot] de 3 hierboven aangehaalde bezwaren konden verzoekers in feite enkel reageren op het relaas van de exploitant, aangezien de overwegingen tot het besluit geen bijkomend argumenten hierover voorzien en standpunten van exploitant gewoon overnemen in het ministerieel vergunningsbesluit.
- Aldus vermeld exploitant als motief t.a.v. de gevraagde milieutechnische aanpassingen het volgende ‘Quarantaineststal (stal 6) moet volgens het advies van de afdeling Milieuvergunningen verplaatst worden; een quarantaineststal moet echter ‘los’ van andere stallen staan: er mag geen doorgang zijn van gewone stallen naar de quarantaineststal en zelfs de mestkelders moeten gescheiden zijn; in eerste aanleg wordt er gezegd dat

er geen emissies plaatsvinden vanuit de quarantainestal; in het advies van de afdeling Milieuvergunningen spreekt men van diffuse emissie; bijgevolg is het dus niet mogelijk om deze stal te verplaatsen.

- Verzoekers stellen hierbij dat, aangaande het feit dat stal 6 thans niet emissievrij is uitgevoerd en er in beslissing tot vergunning zonder enige motivatie hieromtrent niets werd voorzien, er in tegendeel wel degelijk meerdere mogelijkheden zijn om i.v.m. stal 6 de nodige milieutechnische aanpassingen te voorzien bvb als volgt:

- o Indien bvb de quarantaineplaatsen niet wenst te verplaatsen dan behoort ammoniakemissievrije ombouw van stal 6 tot een van de mogelijkheden.

- o Indien men daartegenover deze quarantaineplaatsen wel wil verplaatsen dan dient dit niet noodzakelijk te gebeuren naar een andere bestaande productie-eenheid, maar dit kan evenzeer naar een nieuw te voorziene stal of een gedeelte van een bestaand gebouw waar momenteel nog geen bestaande exploitatie-eenheid voorzien is.

M.a.w. het is niet omdat quarantaineplaatsen inderdaad zeker niet samengaan met andere bestaande productie-eenheden dat er milieutechnische geen oplossingen mogelijk zijn met betrekking tot huidige emissie.

Bijgevolg is aangehaald motief vanwege exploitant eigenlijk nietszeggend en bijgevolg ook onwaarheidsgetrouw met betrekking tot de feitelijke problematiek inzake vermelde diffuse emissie. Bijgevolg is dergelijk motief ter aanname van beslissing zeker NIET AFDOENDE in functie van de materiële motiveringsplicht die verplicht is bij bestuurshandelingen in de zin van art 3 van de wet van 29.09.1991.

- Betreft de bezwaren inzake de feitelijke toegangsweg & woonontwikkeling verwijzen verzoekers naar respectievelijk middel 6 & 7 van hun verzoekschrift waarin eveneens meer uitvoerig een materiële motivering wordt weergegeven”.

Zij besluiten onder meer dat hun belang “werd geschaad opdat zij, ondanks de via procedure voorziene mogelijkheid tot horen, slechts op ongelijke wijze konden argumenteren tijdens een feitelijk éézijdige besluitvorming die derwijze eerder neigt naar een afwending van macht”.

Beoordeling

8. Uit het bestreden besluit blijkt dat één der “beroepsargumenten van omwonenden” de geurhinder betrof:

- “- in de milieuvergunningsaanvraag wordt de hernieuwing gevraagd van de quarantaineplaatsen in stal 6 en de bijkomende stalplaats voor landbouwvoertuigen; bij de exploitatie van stal 6 werden in het verleden varkens gehouden achter stobalen (momenteel vervangen door hekkens); deze quarantaineplaatsen waren quasi constant bezet; de aansluiting van het dak op de muren en de grote metalen schuifpoort zijn niet ‘luchtdicht’ uitgevoerd; de ammoniakemissiearme uitvoering van deze stal is dus niet evident, aangezien alles gebeurt in één grote ruimte met openingen naar buiten toe; er worden met dit besluit dus onvoldoende maatregelen genomen voor stal 6 tot voorkomen van geurhinder;
- er is een onaanvaardbare geurhinder ter hoogte van de afwateringsgracht langsheen de oostzijde van de inrichting; water- en bodemstalen van deze gracht zouden een objectieve indicatie kunnen zijn van de veelvuldig waargenomen hinder;
- er is regelmatig geurhinder, vooral in de namiddag en op warme dagen; het is onmogelijk om gebruik te maken van de tuin of de kamers te verluchten;
- een hernieuwing van de 184 varkens in stal 4 (zeugen- en biggenstal) en 1.650 m³ mest is gegeven voor 20 jaar; stal 4 moet volgens het bestreden besluit worden uitgerust met een combiwasser; gezien de nabije ligging van een aangrenzende nieuwe woonzone (nieuwe kavels) is het aangewezen om een conformverklaring, zoals voorzien in artikel 5.9.2.1bis, §2, van titel II van het VLAREM, en een rendementsmeting op te leggen; enige modaliteiten voor controle achteraf werden echter niet in het besluit voorzien”.

Uit het onvolledig administratief dossier blijkt dat eerste verzoeker in het administratief beroepschrift van 22 april 2014 gevraagd heeft om gehoord te worden, dat volgens het bestreden besluit de beroepen van de verzoekende partijen op 28 april 2014 ontvankelijk werden verklaard, dat de tussenkomenende partij met een schrijven van 13 mei 2014 gevraagd heeft om gehoord te worden, dat een aantal nieuwe bijkomende stukken, waaronder een aanvullende geurstudie van 13 juni 2014 in opdracht van de tussenkomenende partij aan het administratief dossier werden toegevoegd, dat de afdeling Milieuvergunningen na een plaatsbezoek op 2 juni 2014 vervolgens advies heeft verleend op 4 juli 2014 waarin sprake is van een diffuse emissies van stal 6 en dat de tussenkomenende partij op 8 juli 2014 werd gehoord door de GMVC waarin zij volgens het bestreden besluit het volgende heeft verklaard:

- “- ondanks de eerder precaire ligging (deels in woongebied met landschappelijk karakter) vinden de beroepen vooral hun oorsprong in

een meningsverschil tussen burens: de naastliggende percelen wil men verkavelen en sindsdien zijn er problemen; één van de problemen zou geurhinder zijn, terwijl de eigenaars van deze percelen niet in de buurt wonen; een ander probleem zou de ouderdom van de gebouwen zijn, terwijl deze slechts dateren van de jaren 1987-1988; deze gebouwen zijn goed onderhouden en in goede staat; een aantal andere klachten is weerlegd; naar aanleiding van de vraag tot hervergunning zijn er klachten uit één bron (eigenaar naastliggende percelen) terwijl er nog geen verkavelingsvergunning is afgeleverd;

- men is zich bewust van de gevoeligheid van de ligging; daarom is ook bekeken of herlokalisatie mogelijk is op eigen percelen, ten noorden van de huidige inrichting en verwijderd van het woongebied met landelijk karakter; deze lokalisatie bleek niet vergunbaar wegens het niet mogen aansnijden van de open ruimte;
- de voorgestelde termijn van 5 jaar is in vraag te stellen; op deze termijn is een afschrijving niet haalbaar; bovendien loopt de huidige vergunning nog tot eind 2023, zodat de oude stallen eigenlijk nog vergund zijn voor een termijn van 10 jaar; als de milieuvergunningsaanvraag wordt ingetrokken, en men dus terugvalt op de nog lopende vergunning, zou de huidige geursituatie dezelfde blijven; vóór de vraag tot hervergunning was er trouwens geen enkele klacht; het plaatsen van een combiwasser met 70% geurreductie is zodoende al een toegeving; het aanpassen van stallen 2 en 3 tot een gelijkwaardige geurreductie met 70% is technisch niet haalbaar; de exploitant vraagt daarom een langere vergunningstermijn dan 5 jaar voor de vleesvarkensstallen; tijdens deze langere termijn kan bij voorkeur worden uitgekeken naar een andere locatie, of het bouwen van nieuwe ammoniakemissiearme stallen;
- een lening aanvragen in het kader van een overname is moeilijk; daarom is de hervergunning aangevraagd voor een termijn van 20 jaar met als toegeving de installatie van een combiwasser op de zeugenstal;
- men is niet akkoord met het opleggen van één uitweg via de Kerselarenstraat; de exploitant wenst gebruik te maken van zijn recht van doorgang, omdat de toegang via de aangrenzende percelen - die vroeger deel uitmaakten van één bedrijf - ononderbroken in gebruik is geweest; over een eventueel verbod op dit recht van doorgang kan slechts door een rechter worden beslist in een burgerrechtelijke zaak;
- er is sprake van een toekomstige verkaveling van de aangrenzende percelen, zodat de nieuwbouw pal naast de inrichting zou komen;
- de quarantainestal (stal 6) moet volgens het advies van de afdeling Milieuvergunningen verplaatst worden; een quarantainestal moet echter 'los' van andere stallen staan: er mag geen doorgang zijn van gewone stallen naar de quarantainestal en zelfs de mestkelders moeten gescheiden zijn; in eerste aanleg wordt gezegd dat er geen emissies plaatsvinden vanuit de quarantainestal; in het advies van de afdeling Milieuvergunningen in tweede aanleg spreekt men van diffuse emissie; bijgevolg is het dus niet mogelijk om deze stal te verplaatsen”.

9. Met het oog op de gelijke behandeling van de betrokken partijen, moeten in beginsel de andere partijen dan de aanvrager van de vergunning op de hoogte worden gebracht van nieuwe aanvullende overtuigingsstukken en daarmee verband houdende verklaringen van de aanvrager tijdens de hoorzitting en die mede een repliek vormen op een advies met de bevindingen van een plaatsbezoek van de adviesinstantie, ten minste wanneer uit de gegeven omstandigheden blijkt dat de beslissing over de vergunningsaanvraag steunt op die nieuwe aanvullende overtuigingsstukken en daarmee verband houdende verklaringen van de aanvrager en die stukken en verklaringen als een nieuw en positief element worden beschouwd. Dat is te dezen het geval aangezien de bestreden milieuvergunning overweegt, na analyse van de aanvullende geurstudie van de tussenkomende partij, enerzijds dat de geurhinder tot een aanvaardbaar niveau wordt beperkt mits de door de tussenkomende partij aangebrachte bijzondere maatregel met betrekking tot frequentiegestuurde ventilatoren na defect van de bestaande ventilatoren, en anderzijds dat de exploitatie van stal 6 “gebeurt in de gedeelten op de bedrijfseigen percelen”.

Hieruit volgt dat de verwerende partij onzorgvuldig heeft gehandeld in het licht van het gelijk behandelen van de aanvrager en de andere partijen, te dezen eerste verzoeker.

Het middel is in die mate gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt het besluit van de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw van 19 september 2014 waarbij de beroepen ingesteld tegen de beslissing van de deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen van 13 maart 2014, houdende het verlenen van de milieuvergunning aan Marc Engels voor het verder exploiteren en veranderen van een varkenshouderij, gelegen aan de Kerselarenhoek 8 te Sint-Jan-in-Eremo, gedeeltelijk gegrond worden verklaard.

2. Dit arrest dient bij uittreksel te worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het vernietigde besluit.

3. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 600 euro.

De tussenkomende partij wordt verwezen in de kosten van de tussenkomst, begroot op 150 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van veertien september tweeduizend zeventien, door de Raad van State, VIIe kamer, samengesteld uit:

Eric Brewaeys,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Peter Sourbron,	staatsraad,
bijgestaan door	
Elisabeth Impens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Elisabeth Impens

Eric Brewaeys